



Που Γρηγόρη Δανιήλ

Γεννήθηκε στα Χανιά της Κρήτης και ζει στην Αθήνα. Ο Ιωσήφ Βεντούρας έχει κυκλοφορήσει επτά ποιητικές συλλογές, με πιο πρόσφατη «Τα ποιήματα του Πέτρου Αλώβητου» (Εκδόσεις Νίκας, 2020), που μαζί με την επανακυκλοφορία των ελεγείων «Ταναίς» και «Κυκλώνιο» (Εκδόσεις Νίκας, 2020) αποτέλεσαν την αφορμή για την ακόλουθη συνέντευξη. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί πως το ποιητικό του βιβλίο «Ταναίς» κυκλοφόρησε σε δίγλωσση έκδοση στις ΗΠΑ, ενώ μια ανθολογία ποιημάτων του κυκλοφορεί στο Ισραήλ. Ακόμη, ποιήματά του έχουν μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες, έχουν συμπεριληφθεί σε πολλές ανθολογίες και αντίστοιχα δημοσιευτεί σε ελληνικά, ευρωπαϊκά και αμερικάνικα περιοδικά.

Πρόσφατα επανακυκλοφόρησαν σε έναν ενιαίο τόμο οι ελεγείες σας «Ταναίς» και «Κυκλώνιο». Με τη ματιά των 20 χρόνων από την έκδοση της πρώτης και πάνω από δέκα της δεύτερης, ποιες οι λέξεις, αναφορικά μ' αυτή την κυκλοφορία, που διατρέχουν τη σκέψη σας;

Πιστεύω ότι βλέπω τους στίχους μου τώρα ψυχραιμότερος όχι σαν δημιουργός τους, αλλά σαν αναγνώστης τους. Διερωτώμαι αν πραγματικά κατάφερα να αποδώσω με λέξεις ή με σιωπές ανάμεσα στις λέξεις εκείνο το άρρητο που δεν μπορεί να λεχθεί και που, ωστόσο, πιέζει αφόρητα αναζητώντας διέξοδο και ίσως ανακούφιση. Διότι ο πόνος τις περισσότερες φορές είναι καλά φυλαγμένος και σφραγισμένος στο υποσυνείδητο, ιδιαίτερα όταν προσπαθούμε να επιβιώσουμε στο επικίνδυνο ταξίδι της ζωής. Πάντως δεν μπορώ να δώσω μια οριστική απάντηση σε αυτό το ερώτημα, διότι πάντα υποπτεύομαι τον εαυτό μου προσπαθώντας να βαθμολογήσω την επιείκειά του.

Η ελεγεία «Ταναίς» θα μπορούσε να ειπωθεί πως είναι ένας ποιητικός κόσμος συνάντησης νεκρών και ζωντανών. Ποια λοιπόν ήταν η αφορμή αυτής της, τρόπον τινά, «κοσμικής παραβίασης» του χωροχρόνου γι' αυτή την άρτια λογοτεχνική κατάθεση;

Ο χαρακτηρισμός σας «άρτια λογοτεχνική κατάθεση» με κολακεύει βέβαια, γιατί θεραπεύει τις αμφιβολίες μου, ωστόσο τον βρίσκω υπερβολικό διότι κατά τη γνώμη μου τίποτε ανθρώπινο δεν μπορεί να είναι άρτιο. Η αφορμή για τη συγγραφή των ελεγείων μου ήταν μια συζήτηση στη διάρκεια της οποίας μία φίλη μου με προέτρεψε να γράψω για τον χαμό των Εβραίων της Κρήτης. Όπως έχω πει και σε άλλη ευκαιρία, η επιστροφή στα βιώματα της παιδικής ηλικίας και στις τραυματικές εμπειρίες ενός κυνηγημένου και κρυμμένου παιδιού, σε αντιδιαστολή με το τραγικό τέλος των συνομήλικών του, δεν είναι μια εύκολη ψυχολογικά

υπόθεση και δημιουργεί πόνο και τελικά κατάθλιψη. Η έντονη συγκίνηση που μου προκαλούσε η αναδρομή στο παρελθόν χρειαζόταν να καταγραφεί με έναν ποιητικό τρόπο που θα απομάκρυνε τους μελοδραματισμούς, θα αναβίωνε σκηνές του παρελθόντος και θα έβαζε τους τόσο άδικα χαμένους συμπατριώτες μου να μιλήσουν διά μέσου της γραφίδας μου. Ήταν πραγματικά μια συνάντηση νεκρών και ζωντανών και πολλές φορές ένιωθα το χέρι μου να κινείται από κάποιον άλλον. Ίσως η λέξη «IBBUR» που χρησιμοποίησα σαν μέρος του τίτλου του βιβλίου «IBBUR: Οι Εβραίοι της Κρήτης 1900-1950» (Εκδόσεις Μελάνι, 2018) να περιγράφει αυτή την κίνηση του χεριού μου. Γιατί η λέξη «IBBUR» δηλώνει την κατάσταση μιας ψυχής πεθαμένου που μεταναστεύει σε έναν ζωντανό άνθρωπο για να επιτελέσει ένα έργο. Ήταν λοιπόν οι φωνές των παιδιών που πνίγηκαν κλεισμένα στα αμπάρια του πλοίου «ΤΑΝΑΪΣ» που έγραφαν τους στίχους και όχι εγώ;

Μιλώντας ποιητικά για το ανείπωτο, ποια άλλη εσωτερική λαλιά ή τυχόν συναισθήματα τιθασεύσατε;

Νομίζω πως ήδη έχω απαντήσει. Κατά τη διάρκεια της συγγραφής των ελεγγιών αισθανόμουν την ανάγκη να τιθασεύσω την παρόρμησή μου χρησιμοποιώντας τεχνικές που έχω αποκτήσει από τη μαθητεία μου σε μεγάλους δασκάλους της ποίησης, και αναφέρω πρώτον από όλους τον Paul Celan.

«Μας άφησες Θεέ μου και η ψυχή σπαράζει», ο καταληκτικός στίχος του «Κυκλώνιου» πιστεύω πως ενσταλάζει στην ψυχή του αναγνώστη όλο τον σπαραγμό αυτής της τραγωδίας. Έρχομαι όμως να ρωτήσω και τον δημιουργό του, τι ενσταλάζει στην ψυχή του η έννοια του θείου.

Ίσως σας απογοητεύσω αν σας απαντήσω ότι το επιφώνημα στο ποίημα είναι ρητορικό. Δεν πιστεύω ότι το θείο ανακατεύεται στα ανθρώπινα. Το απόλυτο κακό που υπήρξε ο ναζισμός και το Ολοκαύτωμα ήταν η πρωτοφανής διαστροφή μιας μερίδας του ανθρώπινου γένους, που βιομηχανοποίησε τον θάνατο, ατέλειωσε στην ιερότητα του ονόματος και χρησιμοποίησε τον συνάνθρωπο σαν πρώτη ύλη εκμεταλλευσόμενη και το τελευταίο υποπροϊόν στην παραγωγή του. Και όλα αυτά εν ψυχρώ, χωρίς εδαφικές διεκδικήσεις από τα θύματα, απλά και μόνον διότι η διεστραμμένη αυτή αντίληψη περί καθαρότητας της φυλής θεωρούσε τον Εβραίο, και όχι μόνο, σαν υπάνθρωπο ή τρωτικό.

Την παρούσα έκδοση συνοδεύουν διαφορετικές οπτικές κριτικής προσέγγισης των δύο ποιημάτων από ανθρώπους της φιλολογικής επιστήμης και όχι μόνο. Πώς επιδρά στην ποιητική σας συνέχεια η μελέτη τόσων ανθρώπων στο έργο σας;

Η κριτική χρησιμεύει στον δημιουργό διότι α) αναδεικνύει τις τεχνικές ατέλειες που πάντα υπάρχουν σε ένα δημιούργημα και έτσι μπορεί να τον βοηθήσει στις μελλοντικές του εργασίες, β) αποκαλύπτει αναγνώσεις του κειμένου που ήταν άγνωστες στον δημιουργό του και γ) σημειώνει τις επιρροές του, που άλλοτε είναι ολοφάνερες άλλοτε όμως είναι καλά κρυμμένες και άγνωστες ακόμη και στον ίδιο.

??? «????????? ??? ?????? ?????????» ? ???????? ?? ?? ?????????? ???????????????

??????? ? ????????. ???? ??? ?? ????? ??? ?????? ????????? ???? ?? ??????????, ??
????????, ?? ????????? ??? ?????????? ??? ?????????;

Η ζωή μου μοιάζει με ένα παραμύθι διότι βίωσα τον κίνδυνο, την περιπέτεια, την υπαρξιακή μοναξιά, τη φτώχεια, τον πλούτο, την αποτυχία και την επιτυχία. Σε όλη τη διαδρομή, η τύχη έπαιζε παιγνίδια μαζί μου που πάντα τελικά με έφερναν σε ενδιαφέροντα σταυροδρόμια, ώστε να μην πλήττω και να εισπράττω πιο εύκολα το τίμημα. Ένα ενδιαφέρον ταξίδι με πολύ πόνο αλλά και διαστήματα χαράς, ένα ταξίδι που δυστυχώς τερματίζει στην «Ιθάκη».

Πώς θεωρείτε αυτή την ολοένα αυξανόμενη νεανική, ως επί το πλείστον, ποιητική παραγωγή, που αν μη τι άλλο δυναμιτίζει τη λογοτεχνική παραγωγή; Υπάρχουν φωνές που ξεχωρίζετε;

Η ύπαρξη πολλών ποιητικών φωνών είναι ένα φαινόμενο που το θεωρώ θετικό και θα ήμουν βέβαια πιο ενθουσιασμένος αν αυξανόταν και ο αριθμός των αναγνωστών της ποίησης. Πολλές από τις νέες φωνές είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες και συχνά προσπαθώ να διδαχθώ από αυτές νέους τρόπους έκφρασης που να ταιριάζουν με την εποχή μας, γιατί η γλώσσα και ο τρόπος έκφρασης αλλάζουν καθημερινά χωρίς να το καταλαβαίνουμε.

Σε έναν κόσμο που δεν ησυχάζει και η ανατροπή καιροφυλαχτεί, ποια είναι τα προσεχή σας σχέδια;

Δουλεύω εντατικά μια νέα μετάφραση, που συνοδεύεται από σχόλια, ενός ποιήματος που έχει απασχολήσει πάρα πολλούς ποιητές και μελετητές. Είναι πρόωρο να σας πω ποιο είναι το ποίημα, αν και οι συνεργάτες μου το γνωρίζουν ήδη.

ΠΗΓΗ: [ιστοσελίδα diastixo.gr](https://diastixo.gr), 16.02.2021